30.1.2023
Lahikainen Eeva

Finanssiala ry

HE 218/2022 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain, kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain 13 §: n ja oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n muuttamisesta

FA vastustaa korkokaton alentamista 10 prosenttiin

- Korkokaton alentaminen hallituksen esityksessä ehdotetusta 15 prosentista 10 prosenttiin olisi raju, kuluttajan edun vastainen toimenpide.
- Liian alhaiseksi asetettu korkokatto johtaisi siihen, että osalla kuluttaja-asiakkaista luotonsaantimahdollisuudet heikentyvät merkittävästi tai estyvät kokonaan.

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Finanssiala ry:ltä (FA) kirjallista lausuntoa seuraaviin kysymyksiin.

Mitkä ovat vaikutukset, jos kuluttajansuojalain 17 a §:n mukainen korkokatto olisi 10 prosenttia hallituksen esityksessä ehdotetun 15 prosentin sijasta, ottaen huomioon myös koronapandemian aikana väliaikaisesti sovelletun alemman korkokaton soveltamisesta saadut kokemukset?

Eduskunnan talousvaliokunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä (HE 218/2022 vp) ehdotetaan, että jatkossa kuluttajan nostamalle luotolle perittävää luoton korkoa ei saa sopia suuremmaksi kuin korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 15 prosenttiyksiköllä. Esityksen mukaan luoton korko ei tällöinkään saisi ylittää 20:tä prosenttia. Hintasääntelyn tavoitteena on paitsi kohtuullistaa luottojen hinnoittelua myös vähentää kuluttajien ylivelkaantumista rajoittamalla luotonantajien mahdollisuuksia harjoittaa luotonantoa nykyisenkaltaisella luottoriskitasolla.

Hintasääntelyn tiukentaminen hallituksen esityksessä ehdotetusta edellyttäisi taustalleen kattavat ja huolelliset vaikutusarviot, joissa otettaisiin huomioon myös muiden ylivelkaantumisongelman hillitsemiseen tähtäävien sääntelyhankkeiden kokonaisvaikutukset.

FA:n näkemyksen mukaan korkokaton alentamisella ehdotetusta 15 prosentista 10 prosenttiin olisi merkittävät haitalliset vaikutukset kuluttajien asemaan ja luotonsaantimahdollisuuksiin. Muutos ei lisäisi kuluttajien mahdollisuutta saada luottoa kohtuullisella korolla, vaan alhaiseksi asetettu hintakatto johtaisi todennäköisesti tilanteeseen, jossa osalla kuluttaja-asiakkaista luotonsaantimahdollisuudet heikentyvät merkittävästi tai pahimmillaan jopa estyvät kokonaan. Korkokattoa alentamalla pankkien olisi entistä haastavampaa toteuttaa kuluttajaluottojen hinnoittelussa riskiperusteista arviointia ja yhä harvemmalle kuluttaja-asiakkaalle voitaisiin myöntää vakuudettomia kulutusluottoja. Liian alhainen korkokatto tarkoittaisi pahimmillaan, että luotonmyöntö olisi jatkossa mahdollista lähinnä hyvässä taloudellisessa asemassa oleville asiakkaille.

Hallituksen esityksen mukaan uusi korkokatto soveltuisi sekä lain voimaantulon jälkeen tehtäviin luottosopimuksiin että ennen lain voimaantuloa tehtyihin jatkuvaa luottoa koskeviin sopimuksiin siltä osin kuin näiden sopimusten nojalla tehdään uusia

nostoja ehdotetun lain voimaantulon jälkeen. Taannehtiva soveltaminen yhdistettynä hallituksen esityksessä ehdotettua tasoa alempaan korkokattoon tarkoittaisi käytännössä, että jo olemassa olevia jatkuvia luottosopimuksia jouduttaisiin irtisanomaan tai nykyisiin sopimuksiin sisältyviä palveluita karsimaan. Tällöin kuluttajien valinnanmahdollisuudet vähenisivät.

Koronapandemian vuoksi säädetyllä väliaikaisella luottojen hintasääntelyllä oli merkittävästi erilainen soveltamisala kuin nyt eduskunnan käsiteltävänä olevalla korkokattoehdotuksella. Toisin kuin vuosien 2020 ja 2021 aikana voimassa olleen hintasääntelyn, nyt käsiteltävänä olevan sääntelyn soveltamisala on laaja kattaen myös hyödykesidonnaiset luotot, kuten kuluttajien käytössä olevat luottokortit. Korkokaton madaltamisella 10 prosenttiin olisi siten merkittävästi suuremmat vaikutukset kuin väliaikaisella hintasääntelyllä oli. Jos kuluttajalle ei voitaisi liian alhaisen korkokaton vuoksi myöntää luottokorttia, heikentyisivät hänen mahdollisuutensa selvitä esimerkiksi yllättävistä arjen menoista.

Luottokorttien osalta on myös tärkeää ottaa huomioon kuluttajansuojalain (KSL) mukainen yhteisvastuusääntely. KSL 7 luvun 39 §:n mukainen yhteisvastuu tarkoittaa, että kuluttaja voi suoraan lain nojalla esittää vaatimuksia myös luotonantajaa kohtaan tilanteissa, joissa esimerkiksi verkosta tilattu tuote ei vastaa sovittua. Hyödykesidonnaisissa luotoissa on siten kyse kuluttajan näkökulmasta turvallisemmasta maksutavasta kuin kuluttajan käyttötililtä tehtävässä verkkopankkimaksussa. Joissain tapauksissa luottokortti on myös käytännössä välttämätön esimerkiksi hotellivarauksissa tai autonvuokrauksessa. Liian alhaiseksi asetetussa korkokatossa piilee riski siitä, että käytännössä osa kuluttajista jäisi olennaisesti heikompaan asemaan sekä mainitun yhteisvastuusääntelyn että monien tavanomaisten hankintojen osalta.

Korkokaton asettaminen liian alhaiselle tasolle saattaa myös lisätä riskiä uudentyyppisten, kuluttajan näkökulmasta potentiaalisesti haitallisten rahoitusmallien kehittämisestä. Liian alhainen korkokatto voisi johtaa esimerkiksi tilanteeseen, jossa rahoituksen hinta sisällytettäisiin erillisen luoton sijaan ostettavan tuotteen hintaan. Tällöin rahoituksen hintaa ei säädeltäisi millään tavalla.

Korkokaton alentaminen ehdotetusta 15 prosentista 10 prosenttiin saattaa johtaa myös siihen, että kuluttajille tarjotaan entistä suurempia luottoja entistä pidemmällä luottoajalla. Myös tästä näkökulmasta liian alhaisen korkokaton vaikutukset jäisivät kuluttajien näkökulmasta epäedullisiksi.

On myös tärkeää huomioida, että esimerkiksi muihin Pohjoismaihin verrattuna suomalainen kuluttajaluottojen hintasääntely on jo nykyisellään poikkeuksellisen tiukka.

Miten muuttunut yleinen korkotaso vaikuttaa kuluttajaluottojen korkokaton tason arviointiin?

Korkokatto on ehdotettu hallituksen esityksessä sidottavaksi korkolain 12 §:ssä tarkoitettuun viitekorkoon. Suomen Pankki ilmoittaa kyseisen viitekoron puolivuosittain ja tällä hetkellä (1.1.–30.6.2023) se on 2,5 prosenttia.

Hallituksen esityksen mukaan kuluttajan nostamalle luotolle perittävää luoton korkoa ei saa sopia suuremmaksi kuin korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 15

prosenttiyksiköllä. Jos korkokatosta säädettäisiin hallituksen esityksen mukaisesti, voisi kuluttajaluoton kokonaiskorko olla tällä hetkellä korkeintaan 17,5 prosenttia (2,5%+15%). Jos korkokattoa alennettaisiin ehdotetusta 15 prosentista edelleen 10 prosenttiin, suurin sallittu kokonaiskorko olisi vastaavasti 12,5 prosenttia.

Ehdotetun korkosääntelyn piiriin tulevissa kuluttajaluotoissa käytetään suhteellisen yleisesti viitekorkona euribor-korkoja, jotka ovat viime aikoina nousseet nopeasti ja ylittävät edellä mainitun korkolain mukaisen viitekoron. Koronnousun myötä luotonantajien mahdollisuudet periä asiakkaan tosiasiallista luottoriskiä ja rahoituksen kustannuksia vastaavaa marginaalia heikkenevät. Jos viitekorkona oleva euribor on esimerkiksi 3 % eli puoli prosenttiyksikköä korkolain mukaista viitekorkoa korkeampi, olisi luotonantajan perimän marginaalin katto käytännössä vain 9,5 %, jos korkokatto laskettaisiin kymmeneen prosenttiin ja hallituksen esitys pidettäisiin muutoin ennallaan. Esimerkiksi vuonna 2022 korkolain mukainen viitekorko oli koko vuoden ajan 0 %, vaikka korot olivat jatkuvasti nousussa.

Tällä hetkellä useat luotonantajat perivät noin kymmenen prosentin marginaalia myös omille maksutiliasiakkailleen myöntämistään vakuudettomista luotoista, kuten luottokorteista. Näin on siitä huolimatta, että luotonantajalla on näiden asiakkaiden taloudellisesta tilanteesta kattavammat tiedot kuin muiden luotonhakijoiden kohdalla. Esimerkiksi positiivisen luottotietorekisterin käyttöönotto ei paranna tilannetta olennaisesti, koska sen vaikutus on suurin tilanteissa, joissa luotonantajalla ei ole luotonhakijasta juurikaan ennakkotietoja.

Mitä korkeammalla markkinakorot ovat suhteessa korkolain mukaiseen viitekorkoon, sitä matalampaa marginaalia luotonantaja voi luotosta periä. Korkokaton alentaminen 10 prosenttiin olisi siten luotonmyönnön näkökulmasta raju toimenpide, jonka negatiivisia vaikutuksia luotonsaantiin yleinen korkotason nousu vielä voimistaa.

FINANSSIALA RY

Hannu Ijäs